

svět myšlivosti

9
2007

měsíčník
pro myslivce
a přátele přírody

ročník 8 48,- Kč

Pavel Zázvorka

nejúspěšnější český střelec
na MS v loveckém parkúru

Bonus
ODPOVĚDNOSTI

Slosování pojistek
odpovědnosti pro 100 000
pojištěnců Halali, a. s.

Sportovní střelba

Na Konopišti proběhlo MS v loveckém parkúru

Výcvik a lovecké využití dravců

Ing. Vladimír Spejchal

Z předchozích dílů našeho seriálu již víme, jak sokolníci dělí dravce podle jejich loveckých vlastností a jak byli dravci pro sokolnictví získáváni v minulosti a dnes (Svět myslivosti č. 5 a 7/2007).

V tomto pokračování se budeme věnovat způsobům sokolnického lovu s ohledem na jednotlivé skupiny dravců a krátce se zmíníme o činnosti předcházející lovu, tedy o výcviku dravců.

Pravděpodobně první způsob sokolnického lovu byl ten „nejpřímochařejší“, tedy lov z pěsti. Teprve později se rozvinuly další techniky lovu, při nichž byla např. nezřídka využívána spolupráce se psem. Než se sokolník rozhodne, k jakému způsobu lovu bude svého dravce vést, musí kromě svých představ zohlednit také jiné faktory, např. krajinné prostředí, v němž bude s dravcem lovit, nabídku vhodné kořisti a v neposlední řadě též individuální založení dravce.

VÝCVIK DRAVCE

Základní výcvik spočívá v získání dravcovy důvěry, jeho přivyknutí na okolní rušný lidský svět a v přípravě na lov samý.

První „ochočovací“ fázi říkáme onášení. Dravec je přivykán na nošení na ruce opatřené sokolnickou rukavicí. Na ruce je také pravidelně krměn. Sokolník musí být v této fázi trpělivý a nezavdat dravci příčinu ke zrazení jeho počínající křehké důvěry k člověku. Současně s touto fází je dravec, pokud je to potřeba z hlediska jeho uvažovaného

využití, přivykán na čepičku. Tato fáze může trvat jeden až tři týdny.

Pokud je dravec klidný, neruší ho vnější vlivy, bez problémů snáší zastínění (nasazená čepička) a jeví zájem o potravu předloženou sokolníkem, je čas začít navčičovat přiletly na ruku. Princip spočívá v tom, že pokud dravec na zavolání přeskočí a později přiletí na ruku, je vždy odměněn chutným soustem. Tato část výcviku je především u dravců nízkého letu a orlů velmi důležitá pro jejich pozdější ovladatelnost. Protože trénink je pro dravce také leteckou přípravou, sokolníci do něho často zařazují přiletly dravce ze vzdáleností až stovek metrů, ze svahu a do svahu, mezi překážkami (např. stromy) apod.

Další pomůckou k vypěstování fyzické zdatnosti a obratnosti u dravců nízkého letu a orlů je simulace lovu pomocí vlečky. Vlečku často představuje vypaná kůže zvěře, která je tažena před dravcem, jenž se ji snaží „ulovit“. Vlečky zvyšují fyzickou kondici mladého dravce a při použití kůže určité-

ho druhu zvěře jej metodicky navádějí na druh budoucí kořisti.

U dravců vysokého letu bývá část výcviku zahrnující přiletly na pěst podstatně zkrácena, někteří sokolníci ji zcela vynechávají. K letovému tréninku a přivolávání sokolů se tradičně používá vábitko. Skládá se z koženého jádra opatřeného řemínkem v délce přibližně 1,5 m, pomocí něhož sokolník vábitkem otáčí ve vzduchu, a tím k němu láká sokola. K jádru vábitka jsou připevněna vyschlá ptačí křídla, v ideálním případě z druhu, jenž by měl být v budoucnu dravcovou kořistí. Mezi křídla se upevňuje odměna, která dravci náleží po „ulovení“ vábitka. Zpočátku učí sokolník sokola na vábitko opatřené odměnou přeshlápnout, později přeskočit a poté přiletět.

Když je sokol na vábitko dostatečně potravně fixován, může začít trénink jeho fyzické kondice a obratnosti. Ten spočívá v tom, že sokolník otáčí vábitkem na řemínku a sokol na něj doráží. Těsně před dravcem sokolník vábitkem prudce „uhne“, sokol

proletí okolo, vystoupá a útok opakuje. Zpočátku je potřeba pouze jeden či dva takové průlety, aby se sokol nezradil. Počet průletů se však postupně zvyšuje a dobrý sokol je schopen absolvovat 50, ale i 100 průletů, než je mu dovoleno vábitko „ulovit“ a nasytit se.

Sokolníci, kteří mají v úmyslu cvičit svého sokola nebo raroha k lovu z krouživého čekání, nejsou většinou v tréninku na vábit-

– dravci vysokého letu. Středoasijské národy používají k tomuto způsobu lovu tradičně orla skalního, Arabové dravce vysokého letu.

Nejtypičtějším příkladem lovu z pěsti v našich podmínkách je lov zajíce jestřábem lesním. Lov probíhá jako osamělý i společný. Sokolník nebo řada sokolníků prochází honitbou a v případě vypíchnutí zajíce z lože vypustí nejbližší sokolník jestřába. Útok bývá velmi prudký, většinou na krátkou

třábí sameček – terček. Ten je vhodný i k lovu králíků, populárnější především v Anglii a Španělsku.

K lovu zajíců se používají též orel skalní, káně Harrisova nebo káně rudochvostá. Pokud je lov jestřábem „sprinterskou“ záležitostí, lov orlem nebo kání představuje delší letecký zážitek, protože káně je podobně jako orel schopna útočit na dlouhé vzdálenosti.

■ Pointer vystavující pernatou zvěř

■ Sokol stěbový při stoupavém letu.

■ Sokol při krouživém čekání.

ko tak důslední. Svě dravce se snaží spíše přimět ke kroužení nad sebou a k čekání na vábitko, které vyhodí obloukem do vzduchu, a to je dravcem „uloveno“. Je to simulace chování při lovu.

LOV Z PĚSTI

Lov z pěsti je nejstarší způsob sokolnického lovu. Spočívá v tom, že sokolník jdoucí pěšky nebo jedoucí na koni vypouští dravce z pěsti na letící nebo běžící kořist. Dravec tedy „startuje“ na kořist, kterou vidí, jeho útok je přímý. V Evropě a na americkém kontinentu jsou pro lov z pěsti používáni především dravci nízkého letu, méně orla a výjimečně – např. v Anglii k lovu vran

vzdálenost. Jestřáb kořist váže, nebo ji mine. Někteří jestřábi jsou schopni po neúspěšném prvním útoku tyto v sérii opakovat. Úspěšnost útoku závisí především na fyzické připravenosti jestřába, na schopnosti vyrovnat často velmi krkolomné kličky uhánějícího zajíce a ve finální fázi na způsobu vázání kořisti.

Další typickou kořistí jestřába je v posledních desetiletích bažant. Lov probíhá podobně jako v případě zajíce. Bažant neklade svému pronásledovateli odpor kličkováním a není schopen tak účinné obrany jako zajíc. Jeho devizou je však velmi rychlý start a let. Jestliže se k lovu zajíců používají fyzicky zdatné jestřábi samice, na bažanta stačí jes-

lov z pěsti dravci vysokého letu splňuje nejvyšší kritéria „rytířských soubojů“ ve výškách. Vzhledem k tomu, že tímto způsobem lovu většinou byla, popř. je lovena kořist letově až akrobaticky nadaná (např. jeřábi, volavky, havrani a dropi obojkovi), je kladen velký důraz na dravcovy letecké schopnosti. Lovění ptáci při napadení sokolem většinou nevyhledávají záchranu na zemi nebo v krytu, ale snaží se uniknout kličkováním ve výškách. Dravec musí být natolik zdatný, aby byl schopen vystoupat nad pronásledovanou kořist a seshora zaútočit. Obratnost kořisti způsobuje mnoho neúspěšných útoků, a proto se popsaný děj několikrát opakuje se zvyšující se výškou souboje a vzdáleností od sokolníka. V současné době tento způsob lovu provozují především arabští sokolníci, kteří od pradávna loví se svými rarohy dropy obojkové.

Co se týče vhodnosti jednotlivých druhů dravců vysokého letu k lovu z pěsti, je třeba vycházet ze specifik tohoto lovu. Dravec musí být schopen rychle stoupat tak, aby se několikrát po sobě dokázal dostat nad pronásledovanou kořist, a po náročném útočném letu musí mít ještě tolik sil, aby relativně velkou a často obranyschopnou kořist udržel. Těmito dvěma základními vlastnostmi vyniká především raroh lovecký. Vhodným dravcem, který se cení především pro houževnatost a schopnost absolvovat dlou-

Foto: Marek Matuška

hé útočné lety, je raroh velký. Sokol stěhovavý sice byl v minulosti často používán k lovům z pěsti, avšak proporcemi svého těla nedosahuje pro tento způsob lovu kvality rarohů. Jeho doménou je lov z krouživého čekání.

LOV Z KROUŽIVÉHO ČEKÁNÍ

Zatímco k lovu z pěsti jsou podle druhu kořisti používáni zástupci všech skupin lo-

sáhne „svě“ výšky. Někteří sokoli preferují před spirálovitým stoupáním přímočaré šikmé odlétnutí vzhůru. Poté se sokol vrátí nad psa a sokolníka již v lovecké výšce. Ohař stále vystavuje zvěř a zkušený sokol pečlivě sleduje jeho počinání. V příhodnou chvíli, když je sokol natočen směrem k ohaři, vydá sokolník povel a ohař zvěř vypíchne. Bažant, který „drží“ do poslední chvíle, vyletí. V ten moment se sokol současně ve

Terén českého typu, často protknutý zarostlými příkopy, struhami a jinými kryty, není vhodný k extrémním výškám. Velmi efektivní útok z velké výšky trvá nějakou dobu a nemusí být díky blízkosti krytu účinný. Sokol si většinou s narůstajícími zkušenostmi najde „svoji“ výšku. Lov z krouživého čekání považují mnozí sokolníci za absolutní vrchol sokolnického umění.

Autor je členem výboru Klubu sokolníků ČMMJ.

■ Sokol při krouživém čekání.

■ Sokol při útoku.

■ Sokol při útoku.

Foto Zdeněk Tunka

veckých dravců, lov z krouživého čekání je doménou pouze dravců vysokého letu. Tento lov je založen na součinnosti sokola, psa a sokolníka. Kromě arabských a tradičních středoasijských států dnes jde o nejrozšířenější způsob lovu se sokoly (sokolníky používaný výraz sokol často zahrnuje celou skupinu sokolovitých dravců využívaných v sokolnictví – sokoly, rarohy, dřemlíky atd.).

Jak vypadá lov z krouživého čekání? Sokolník nese zastíněného sokola na pěsti a jeho ohař prohledává okolní terén. Pokud najde a vystaví pernatou zvěř (v našich dnešních podmínkách bažanta), sokolník dravce odstíní (sejme mu čepičku) a ten po krátkém rozhlédnutí odletí z pěsti a začne spirálovitě vytáčet pravidelné kruhy, až do-

výši překloupí dopředu, několikrát prudce udeří přivřenými křídly, poté je zcela stáhne k tělu a řítí se střemhlavým, závrtně rychlým letem v ideálním kapkovitým tvaru na kořist, kterou svými pařáty prudce udeří. Často již zhaslý bažant bezvládně padá k zemi. Sokol současně vyrovnává svůj útočný let, vytočeným obloukem se vrací ke kořisti a postaví se na ni. Přispěchavší sokolník položí na úlovek chutné sousto jako odměnu, sokola sejme, zastíní jej, kořist uloží do brašny a lov může pokračovat.

K výcviku ke krouživému čekání jsou vhodní tzv. „lehčí sokoli“. Tento termín nesouvisí s hmotností sokola, ale s jeho ochotou stoupat. Sokol před útokem musí vystoupat do výšky 100 až 300 m v závislosti na typu terénu.

■ Sokol po lovu: odměněný a zastíněný.

Klub sokolníků ČMMJ srdečně zve všechny přátele sokolnictví na jubilejní 40. setkání sokolníků, které proběhne ve dnech 10.-13. října t. r. v Opočně.

PROGRAM

Středa 10. října 2007

- 10:00 vernisáž výstavy v Letohrádku (40. výročí založení Klubu)
- 12:00 létání s dravci na balón (sraz na náměstí, společný odjezd)

Čtvrtek 11. října 2007

- 8:30 slavnostní Svatohubertská mše
- 9:30 zahájení setkání a sokolnických loví na nádvoří zámku, sokolnické lovy
- 19:00 výřad na nádvoří zámku

Pátek 12. října 2007

- 10:00 nástup na nádvoří zámku, sokolnické lovy
- 19:00 výřad na nádvoří zámku

Sobota 13. října 2007

- 9:00 nástup na nádvoří zámku
- 10:00 ukázky výcviku dravců pro veřejnost, sokolnické lovy
- 19:00 výřad na nádvoří zámku a slavnostní zakončení setkání

Foto Zdeněk Tunka